

A TANTÁRGY ADATLAPJA
Paleográfia
Egyetemi tanév 2026/2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar Nyelvészeti és Néprajzi-Antropológiai Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Magyar nyelv és irodalom
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Paleográfia			A tantárgy kódja	LLM5028
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Zsemlyei Borbála egyetemi adjunktus				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Zsemlyei Borbála egyetemi adjunktus				
2.4. Tanulmányi év	III.	2.5. Félév	I.	2.6. Értékelés módja	Kollokvium
2.7. Tantárgy rendszere	Választható			2.8. Tantárgy típusa	Szaktárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2. előadás	2	3.3. szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összórás	56	melyből: 3.5. előadás	28	3.6. szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					15
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					5
Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összórászámmal)					5
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					5
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászáma					42
3.8. A félév összórászáma					98
3.9. Kreditszám					4

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	
4.2. kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	számítógép, vetítő szükséges
---	------------------------------

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	számítógép, vetítő szükséges, fénymásolatok
---	---

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)¹

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CP2	Alkalmazza a kulturális és művészeti kifejezésformák sokféleségét
CP3	Alkalmazza a társadalom- és bölcsészettudományok területén szerzett ismereteit
CP4	Szótárakat használ
CP6	Ismeri a nyelvi normákat
CP7	Írott tartalmat készít
CP9	Alkalmazza a nyelvtani és helyesírási szabályokat
CP10	Naprakészen tartja szakmai ismereteit
CP12	Támogatja a diákokat a tanulási folyamatban
CP13	A tanítási stratégiát a diákok képességeihez igazítja
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT1	Alkalmazza a tudományos módszereket
CT2	Alkalmazza a kutatási etika és a tudományos integritás elveit a kutatásban
CT3	Információforrásokat használ.
CT4	Interdiszciplináris kutatást végez
CT5	Írásban közöl információt
CT6	Szövegszerkesztő szoftvert használ
CT7	Tiszteletben tartja az adatvédelmet
CT8	Képes az önreflexióra

¹ A tanulmányi program tantervéből át kell venni azokat a szakmai és/vagy transzverzális kompetenciákat, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. Minden kompetencia esetében változatlan formában át kell venni a teljes kijelentést, beleértve a kompetencia kódját is, ahogyan a tantervben megjelenik. Amennyiben a két kategória közül valamelyikből nem vesznek át kompetenciákat, a táblázatban az adott kategóriának megfelelő sort törölni kell.

6.2. A tanulmányi programra jellemző kimeneti követelmények (a tantervből kell átvenni)²

A tantárgy által megcélzott kimeneti követelmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
CP2, CP3, CP9, CP12, CP13, CT1, CT2, CT3, CT5, CT6, CT8	1. A hallgató felismeri, megérti, leírja, magyarázza, összefoglalja és szintetizálja a nyelvtudományi (hangtan, szókészlettan, alaktan, mondattan), irodalomtudományi, irodalomelméleti, valamint kultúr- és civilizációtörténeti ismereteket.	1. A hallgató a megszerzett ismeretek alapján szövegeket értelmez, illetve leíró, érvelő vagy kritikai elemzéseket dolgoz ki. A hallgató összefüggéseket teremt a tanult diszciplínák között, hogy kialakítsa a szakterület integrált modelljét. A hallgató nyomon követi a szakterület tudományos és technológiai fejlődését.
CP3, CP12, CT1, CT3, CT5, CT6, CT8	2. A hallgató felismeri, megérti, meghatározza és elmagyarázza a szakterület kulcsfogalmait és terminológiáját. Ismeri és magabiztosan használja a szaknyelvet, valamint a tudományos szövegalkotás szabályait.	2. A hallgató fejleszti kritikai gondolkodását és igényesen használja a szaknyelvet írott és szóbeli diskurzusban.
CP4, CP6, CP7, CP9, CP10, CP12, CT1, CT3, CT4, CT5, CT6	3. A hallgató osztályozza a magyar nyelvű szóbeli vagy írásbeli szövegeket, és leírja azok jellemzőit.	3. A hallgató szövegeket gondoz magyar nyelven; különböző típusú szövegeket, megőrizve az eredeti szöveg értelmét és árnyalatait, hozzáadások, módosítások vagy kihagyások nélkül.
CP3, CP12, CT1, CT2, CT3, CT4, CT5, CT6, CT7, CT8	4. A hallgató érti és alkalmazza a kutatómódszertant, valamint a szakterületre vonatkozó akadémiai és szakmai etikai normákat.	4. A hallgató témavezetői irányítással kutatást végez, és konkrét adatok (irodalmi szövegek, nyelvi, irodalmi vagy kulturális információk) alapján elemzést készít.
CT2, CT3, CT6, CT7, CT8	5. A hallgató jártas a digitális források és az információs technológiák használatában, érti és betartja azok elérésének és felhasználásának etikai szabályait.	5. A hallgató megfelelően tájékozódik a digitális környezetben, értékeli annak minőségét, etikusan és biztonságosan használja fel, valamint megfelelően hivatkozik a forrásokra.

7. Tárgy-specifikus kimeneti követelmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
1. A hallgatók megismerik a paleográfia alapfogalmait, terminológiáját és módszereit, valamint az írás történeti fejlődésének főbb szakaszait.
2. Átfogó képet kapnak a régi szövegek sajátosságairól, az írásemlékek kulturális kontextusáról, illetve a kéziratok olvasásának és átírásának alapelveiről.
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
1. A hallgatók képessé válnak régi szövegek olvasására, átírására és alapvető paleográfiai elemzésére.

² Meg kell említeni a tanulmányi programra jellemző képzési eredményeket, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. A tantárgy típusának (alaptárgy/szaktárgy/kiegészítő tárgy) megfelelő jellemzőket változatlan formában kell átvenni a tantervből, és a kapcsolódó kompetencia jobb oldalán kell feltüntetni.

2. Felismerik az írástípusok jellemzőit, és képesek önállóan dolgozni könyvtári és levéltári forrásokkal, valamint paleográfiai témájú szóbeli és írásbeli feladatokat készíteni.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések ³
1. Bevezetés. A paleográfia mint segédtudomány. Paleográfiai fogalmak bevezetése.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
2. Az íróanyagok, írószerek és írástechnika	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
3. Az írás története – általános felvezető	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
4. A latin írás története – a kezdetektől a karoling írásig	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
5. A latin írás története – a gótikus írásmód	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
6. A latin írás története – a humanista írástól napjainkig	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
7. Írásemlékek 1	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
8. Írásemlékek 2	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
9. A Kolozsvári Református Kollégium könyvtára	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
10. Az írás, olvasás, könyv és levéltár – 1	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
11. Az írás, olvasás, könyv és levéltár – 2	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
12. Könyvtárak, levéltárak Erdélyben és Magyarországon	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
13. Kereskedelem, könyvtár, levéltárak – 1	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	

³ Például szervezési szempontok, ajánlások a hallgatók számára, a kurzushoz/szemináriumhoz kapcsolódó konkrét szempontok, mint például a területen dolgozó szakemberek meghívása stb.

14. Kereskedelem, könyvtár, levéltárak – 2	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
Könyvészet *** <i>A latin paleográfia szempontjainak és kutatási módszereinek fejlődése.</i> www.mek.oszk.hu Barbier, Frédéric: <i>A könyv története.</i> Osiris Kiadó, Bp., 2006. Funke, Fritz: <i>Könyvismeret.</i> Osiris Kiadó, Bp., 2005. Gyurgyák János: <i>Szerkesztők és szerzők kézikönyve.</i> Osiris Kézikönyvek, Osiris Kiadó, Bp., 1997. Hargittay Emil(szerk.): <i>Bevezetés a régi magyarországi irodalom filológiájába.</i> Universitas Könyvkiadó, Bp., 2003. (23–74; 326–340; 355–367; 380–381; 402–409; 412–415; 422–426. o.) Houston, L. A.: <i>Literacy in Early Modern Europe. Culture and Education 1500–1800.</i> London, Longman, 1988. Jakó Zsigmond: <i>Írás, könyv, értelmiség.</i> Kriterion Könyvkiadó, 1978. Jakó Zsigmond – Radu Manolescu: <i>A latin írás története.</i> 1987 (pdf-ben) Kállai István: <i>A magyar hivatali írásbeliség 1181–1981.</i> Budapest, 1984. Kéki Béla: <i>Az írás története. A kezdetektől a nyomdabetűig.</i> Vince Kiadó, Bp., 2001. Keszeg Vilmos: <i>Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség.</i> KJNT – BBTE Magyar Néprajz és Antropológiai Tanszék, Kolozsvár, 2008. Mezey László: <i>Paleográfia. A latin írás története.</i> Bp., 1964. Réfi Oszlő Magdolna: <i>Iratfajták, irattípusok.</i> Bp., 1988, Levéltári Módszertani Füzetek 6. Tarnai Andor: <i>A magyar nyelvet írni kezdik.</i> Akadémiai Kiadó, Bp., 1984. Varjas Béla: <i>Paleográfiai útmutató a 15–17. századi magyar nyelvű kéziratok olvasásához.</i> Bp., 1982.		
8.2 Szeminárium/ Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Az írás fontossága: a beszélt és az írott nyelv „szembenállása”	Hallgatói kiselőadás	A levéltárlátogatások időpontjától függően a szemináriumok sorrendje változhat
2. A magyar rovásírás	Hallgatói kiselőadás	
3. Szövegátírási gyakorlat	Egyéni munka	
4. Szövegátírási gyakorlat	Egyéni munka	
5. Régi mértékegységek és rövidítések	Hallgatói kiselőadás	
6. Szövegátírási gyakorlat	Egyéni munka	
7. Szövegátírási gyakorlat	Egyéni munka	
8. Levéltárlátogatás: Kolozsvári Állami Levéltár	Terepmunka	
9. Levéltárlátogatás: Kolozsvári Református Levéltár	Terepmunka	
10. Levéltárlátogatás: Kolozsvári Unitárius Levéltár	Terepmunka	
11. Levéltárlátogatás: Kolozsvári Katolikus Levéltár	Terepmunka	
12. Levéltári gyakorlat	Terepmunka	
13. Levéltári gyakorlat	Terepmunka	

14. Levéltári gyakorlat	Terepmunka	
Könyvészet Bogdán István: Régi magyar mértékek. Gondolat Zsebkönyvek, Gondolat Kiadó, Bp., 1987. Jean, George: <i>Az írás, az emberiség emlékezete</i>. Park Kiadó, Bp., 1991. Nyíri Kristóf és Szécsi Gábor (szerk.): <i>Szóbeliség és írásbeliség. A kommunikációs technológiák története Homérosztól Heideggerig</i>. Áron Kiadó, Bp., 1998.		

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok ⁴	9.2 Értékelési módszerek ⁵	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás	1. Terminusok szakszerű használata	Szóbeli kollokvium (az előadások anyagából)	50%
	2. Szakirodalmi ismeret		
	3. Az ismeretek megfelelő alkalmazása		
	4. Régi szövegek átírása, egymás átírásainak ellenőrzése		
9.5 Szeminárium/ Labor	Kiselőadás megtartása, szövegátírási gyakorlat	Kiselőadás, átírt szöveg	50%
9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
Kollokvium: az átmenő (5-ös) jegy elérése Szeminárium: 5-ös átlag elérése a szemináriumi tevékenységre Minimum 10 szemináriumon való részvétel			

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)⁶

	A fenntartható fejlődés általános ikonja
--	--

⁴ Az értékelési kritériumoknak közvetlenül tükrözniük kell a tanulmányi program és a tantárgy szintjén kitűzött képzési eredményeket. Pontosabban, a várható képzési eredményeknél felsorolt eredményeket értékelik.

⁵ Javasolt mind a végső kiértékelési módszerek, mind a folyamatos kiértékelési stratégia meghatározása.

⁶ Válasszon ki egyetlen olyan ikont, amely az [Egyetemi folyamatban történő alkalmazására vonatkozó eljárás](#) szerint legjobban illeszkedik az adott tantárgyhoz. Ha a tantárgy általánosságban foglalkozik a fenntartható fejlődéssel (pl. bemutatja/bevezeti a fenntartható fejlődés általános kereteit stb.), akkor a Fenntartható Fejlődés általános ikonja rendelhető hozzá. Ha egyetlen ikon sem vonatkozik a tantárgyra, válassza az utolsó opciót: „Nem alkalmazható”.

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

Kitöltés időpontja:
2026.03.27.

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

Intézetigazgató:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

BENO ATTILA
2026.04.23 15:14
Aprob acest document

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása